

ДОЦ. Д-Р ТАТЯНА БОРИСОВА НЕНКОВА – С ЛЮБОВ КЪМ НАУКАТА, СТУДЕНТИТЕ И БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК

Анна Георгиева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Катедра „Начална училищна педагогика“ при Факултета по науки за образованието и изкуствата на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ поздравява уважавания колега доц. д-р Татяна Борисова Ненкова с 65-годишния ѝ юбилей!

Към поздравленията ни се присъединят и голяма част от преподавателите от други ВУ, както и членове на педагогическата общност, защото доцент д-р Татяна Борисова е добре позната и уважавана като учен, много сърдечен човек и дългогодишен член на редакционната колегия на националното научно-методическо списание „Начално образование“ от 2003 г. до закриването му през 2011 г., чийто правопреемник е настоящото списание „Педагогика“.

Всички членове в катедра „Начална училищна педагогика“ дължим много на доц. д-р Т. Борисова – в професионален и житейски план, за привличането ни като университетски преподаватели, изграждането ни като учени и изследователи. Вероятно и значителна част от научната общност в страната, както и стотици действащи учители си спомнят с умиление колко позитивен човек е и тактично отправя съвети, конструктивна критика в името на научната коректност.

Татяна Борисова е родена през 1953 г. През 1970 г. завършва средното си образование в Първа гимназия „Христо Смирненски“ в Перник. Продължава да учи в СУ „Св. Климент Охридски“, специалност „Педагогика“, с втора специалност „Българска филология“ (1970 – 1975 г.) с образователни степени „бакалавър“ и „магистър“.

През учебната 1975/1976 г. започва работа като учител по български език и литература от V до VIII клас в Основно училище – Богданов дол. Но като изявен студент, е поканена от своите преподаватели и през 1976 г. е избрана за асистент, като започва работа във Висшия педагогически институт в Благоевград – филиал на СУ „Св. Климент Охридски“.

Товага Татяна Борисова води упражнения по научните дисциплини „Теория на възпитанието“ и „Методика на обучението по български език и литература в началните класове“.

През 1986 г. е назначена за главен асистент в новооткрития в София Факултет по начална и предучилищна педагогика (ФНПП¹⁾), където продължава с нестихващ ентузиазъм да работи и да увеличава в научната сфера студентите си, голяма част от които вече е привлякла и сме нейни колеги в катедра „Начална училищна педагогика“, за което искрено ѝ благодарим!

През 1988 г. Татяна Борисова успешно защитава пред Специализирания научен съвет по педагогика и психология дисертационен труд на тема „Изучаване на битови приказки и разкази в единство с жанровата им специфика от учениците в III клас на ЕСПУ“ и е присъдена научната степен „кандидат на педагогическите науки“. Рецензенти на дисертационния труд са проф. д-р Александър Маджаров и проф. д-р Стойка Здравкова.

През 1998 г. Т. Борисова е избрана за доцент по „Методика на обучението по български език и литература в началните класове“ (с шифър 05.07.03.).

Така до днес, отдадена с любов, доц. Т. Борисова посвещава повече от 40 години на Софийския университет „Свети Климент Охридски“, на университетското образование – на студенти в сферата на обучението по начална училищна педагогика и методиката на преподаване на български език и литература в началните класове. Тя е автор и на одобрени от МОН учебни комплекти за обучение по български език и литература на ученици от първи до четвърти клас в България и за българчета, живеещи в чужбина (2002 – 2016 г.), автор е и на познавателни книжки за детската градина.

Доцент Т. Борисова съдейства за издигане авторитета и участва в управлението на ФНПП. Като изявен и обичан лидер от своите колеги, тя е избрана и е била ръководител на катедра „Начална училищна педагогика“ два мандата (1999 – 2003 г., 2003 – 2007 г.). Участва в редакционната колегия на Годишника на СУ „Св. Климент Охридски“. Два мандата е член на Факултетния съвет на ФНПП (2007 – 2011, 2011 – 2015 г.) и на Научния съвет при ФНПП (2003 – 2015). Два мандата е председател на Комисията по атестиране на преподавателите във ФНПП (2007 – 2011 г., 2011 – 2015 г.). Член е на Комисията за разглеждане и одобряване на научни проекти към ФНПП – ФНОИ (от 2017 г.)

Доц. д-р Татяна Борисова е **научен ръководител** на трима български докторанти, които разработват тематика в трите големи дяла на обучението по български език и литература: литературно обучение, езиково обучение, формиране на комуникативноречевни умения. Двама от докторантите ѝ успешно са защитили докторските дисертации пред Специализирания научен съвет по педагогика при Висшата атестационна комисия (СНС по педагогика при ВАК): през 2007 г. доц. д-р Анна Георгиева на тема „Читателски профил на учениците от първи до четвърти клас“, както и д-р Милена Йорданова на тема

„Мултимедийно приложение в обучението по български език в трети клас“ – 2009 г. Асистент Далия Ал-Халил предстои да завърши своя дисертационен труд на тема „Технологичен модел за творческо писане при развитие на уменията за съчиняване на 10 – 11-годишни ученици“.

Доцент д-р Татяна Борисова е признат, търсен и **ценен специалист и експерт** в своята научна област. Привличана е като член на екипи към МОМН²⁾ за създаване и оценяване на различни учебни програми, образователни стандарти и др.

Рецензент е на научната продукция в процедури за заемане на академични и преподавателски длъжности „асистент“, „доцент“, „професор“, за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, на научни статии и сборници. Тя е предпочитан научен ръководител и рецензент на дипломни работи.

Експертният и научен потенциал на доцент д-р Т. Борисова е признат в страната, като тя е канена и участва в научния екип на международни и национални проекти в сферата на оценяване резултатите от обучението по български език и литература в началните класове, както и за образованието в интеркултурна среда, част от които са:

- консултант по проект по линията на Leonardo Da Vinci: „European Enhancement of Early Years Management Skills“, разработен съвместно с Liverpool Hope University, UK, 2003 – 2006 г.;

- консултант в международен проект PIRLS – Progress in International Reading Literacy Study на ISC Boston, свързан с разбиране на прочетеното от учениците от IV клас, съвместно с преподаватели от ФНПП, с координатор от българска страна проф. Г. Бижков, 2005 – 2006 г.;

- старши експерт по „Обучение на учители в средищни училища в сферата на интеркултурното образование и интерактивни методи на обучение в мултикултурна среда“ в проект по ФАР на тема „Подобряване на състоянието и интеграция на малцинствени групи в неравностойно положение със специален фокус към ромите“, 2008 – 2009 г. (проектът е финансиран по Програма ФАР и се изпълнява от консорциум с водач „Хюмън Дайнамикс“ в партньорство с Европейския център по малцинствени въпроси, СУ „Св. Климент Охридски“ – ФНПП), „Прайм Консултинг“ ООД и Ромския обществен съвет „Купате“);

- автор на обучителни програми по проект по Програма 1. – Гарантиране на равен достъп до качествено образование на деца и ученици от етническите малцинства (2007 – 2008 г.). За разширяване възможностите на занималнята като извънкласна учебна форма за оптимална интеграция на деца и ученици от етническите малцинства“;

- обучител по проекти на Министерството на образованието и науката: „ЕСО – Едногодишно специализирано обучение във висшите училища с цел придобиване на допълнителна квалификация/преквалификация по позиция № 2 Детски учител/Начален учител“; и „Осигуряване на достъп до програ-

мите за едногодишно специализирано обучение (ЕСО) във висше училище с цел придобиване на допълнителна квалификация (преквалификация) за детски и начален учител“;

– участник в проект „Повишаване на капацитета на академичния състав от педагогическите специалности на Софийския университет в проектиране, провеждане и осигуряване на качествено електронно дистанционно обучение“, 2012 – 2014 г.;

– консултант и обучител в проект на „Отворено общество“, разработен съвместно с ФНПП и Инспектората по образование в Перник на тема „Подготовка и включване на помощник-учители в извънкласната работа с деца от ромски произход от I до IV клас“, 2002 г.;

– консултант и обучител в проект към „Отворено общество“, разработен съвместно с Инспектората в Сливен на тема „Повишаване ролята на педагогическите кадри за гарантиране на качеството на образованието“ обучение в началните класове“, 2002 г.

Доцент Т. Борисова активно участва и в проекти, финансирани по линия на НИС – Научноизследователски сектор към СУ „Свети Климент Охридски“:

– член на колектив, разработил проект по НИС към СУ под ръководството на доц. д-р Н. Цанев на тема „Създаване на вариантен модел за въвеждане на дистанционна форма на обучение в ОКС „магистър““;

– ръководител на Проект по НИС към СУ на тема „Апробиране и усъвършенстване на вариантен модел за въвеждане на дистанционна форма на обучение в педагогически специалности“;

– ръководител на проект по НИС към СУ на тема „Външно оценяване на резултатите от обучението по български език и литература и по математика от I до IV клас“;

– участник в проект по НИС на СУ „Разработване на мултимедийни образователни ресурси за електронни форми на дистанционно обучение“.

В дългогодишния се преподавателски стаж доц. д-р Т. Борисова е титуляр на основополагащи лекционни курсове в специалностите в ОКС „бакалавър“ (редовно и задочно обучение): „Предучилищна и начална училищна педагогика“, „Начална училищна педагогика и чужд език“, „Предучилищна педагогика и чужд език“, „Педагогика на масовата и художествената комуникация“. Както и в следните програми в ОКС „магистър“: „Начална училищна педагогика“ – за кандидати, завършили с педагогическа правоспособност и педагогически специалности, „Начална училищна педагогика“ – за завършили други специалности, „Ранно чуждоезиково обучение“, „Информационни технологии в началните класове“, „Интеркултурно образование“, „Предучилищна и начална училищна педагогика (след професионален бакалавър)“ и др.

Доцент Т. Борисова е автор и титуляр на лекционните курсове по базисни за специалността научни дисциплини:

- Основи на началната училищна педагогика;
- Образователни технологии в началната училищна възраст;
- Дидактика на български език и литература в началните класове;
- Общи форми на обучение в началните класове;
- Алтернативни учебници по български език в началните класове;
- Учебникът в началните класове;
- Овладяване на четенето чрез компютър;
- Речево развитие чрез информационните технологии;
- Езиково развитие в условията на интеркултурно образование;
- Съвременни стратегии за учене по български език и литература в началните класове;
- Технология на драматизацията;
- Развитие на устната и писмената реч в билингвална среда;
- Интеркултурно образование в билингвална среда;
- Формиране на детето като читател.

Богатата публикационна активност на доцент д-р Т. Борисова може да се представи по-обобщено така: автор е на монографията „Проблеми на литературното обучение и работата по развитие на речта в начална училищна степен“ (1997 г.), участва в 20 колективни монографии и сборници. Резултатите от своите научни изследвания популяризира в 9 студии, над 24 статии, 12 доклада от национални и международни конференции.

Задълбочените знания и иновации в областта на обучението по български език и литература в началните класове доц. Т. Борисова умело и с творческо вдъхновение преподава на хилядите студенти, докторанти, специализанти, които се вливат в редиците на педагогическата общност, както и при срещите обучения с действащи начални учители.

Научните постановки в методиката на обучението по български език и литература в началните класове доц. Т. Борисова успява умело да въплъти в своите учебни комплекти за обучение по този учебен предмет, които се използват в масовата педагогическа практика и достигат до много широк кръг ученици, педагогически специалисти, родители.

Доц. Т. Борисова е водещ автор в колектива на одобрени от МОН учебни комплекти за обучение по български език и литература за първи, втори, трети, четвърти клас, по които се осъществява обучението при образователната реформа от 2002 г. до 2016 г.:

– авторски колектив на всички компоненти на учебните комплекти и Книгата за учителя към тях за всеки клас е в състав: *Татяна Борисова, Николина Димитрова, Екатерина Котова, Катя Никова*. Учебният комплект за обучение по български език и литература за първи клас е одобрен от МОН: Буквар за първи клас, Читанка за I клас, Тетрадка по писане №1, Тетрадка по писане №2, Тетрадка по български език № 3 – София: Булвест 2000, 2002 г.;

– учебен комплект за обучение по български език и литература за втори клас е одобрен от МОН. – Български език за II клас, Читанка за II клас, Тетрадка по български език за II клас № 1, Тетрадка по български език за II клас № 2, Тетрадка по български език за II клас № 3. Развитие на речта. – София: Булвест 2000, 2003 г.]

– учебен комплект за обучение по български език и литература за трети клас, одобрен от МОН – Български език за III клас, Читанка за III клас, Тетрадка по български език за III клас № 1, Тетрадка по български език за III клас №2, Тетрадка по български език за III клас № 3. Развитие на речта. – София: Булвест 2000, 2004 г.;

– учебният комплект за обучение по български език и литература за четвърти клас, одобрен от МОН – Български език за IV клас, Читанка за IV клас, Тетрадка по български език за IV клас № 1, Тетрадка по български език за IV клас № 2, Тетрадка по български език за IV клас № 3. Развитие на речта. – София: Булвест 2000, 2005 г.

С грижа за запазването на родния език и култура на децата на български граждани, живеещи в чужбина, както и за постигане от тях на аналогично равнище на владеене на родния език, което ще позволи безпроблемната им адаптация и продължаване на образованието им в България, авторският колектив на доц. Т. Борисова съставя пълен комплект от учебни помагала за обучение по български език и литература от първи до четвърти клас за ученици, живеещи в чужбина, които са одобрени от МОН през 2013 г.:

– авторският колектив на всички компоненти на учебните комплекти и на Книга за учителя към тях за всеки клас е в състав: *Т. Борисова, Н. Димитрова, Е. Котова, К. Никова*. Учебно помагало „Буквар за ученици от първи клас, живеещи в чужбина“, Учебно помагало „Читанка за ученици от първи клас, живеещи в чужбина“, Тетрадка за първи клас по писане за ученици, живеещи в чужбина № 1, Тетрадка за първи клас по писане за ученици, живеещи в чужбина № 2, Тетрадка за първи клас по писане за ученици, живеещи в чужбина № 3; Учебно помагало по български език за втори клас за ученици, живеещи в чужбина, Учебно помагало „Читанка за втори клас за ученици, живеещи в чужбина“, Тетрадка по български език за ученици от втори клас, живеещи в чужбина №1, Тетрадка по български език за ученици от втори клас, живеещи в чужбина №2, Развитие на речта.; Учебно помагало „Български език за трети клас за ученици, живеещи в чужбина“, Учебно помагало „Читанка за трети клас за ученици, живеещи в чужбина“, Тетрадка по български език за ученици от трети клас, живеещи в чужбина №1, Тетрадка по български език за ученици от трети клас, живеещи в чужбина №2, Развитие на речта.; Учебно помагало „Български език за четвърти клас за ученици, живеещи в чужбина“, Учебно помагало „Читанка за четвърти клас за ученици, живеещи в чужбина“. Тетрадка по български език за ученици от четвърти клас, живеещи в чужбина

№ 1, Тетрадка по български език за ученици от четвърти клас, живеещи в чужбина № 2, Развитие на речта. – София, Булвест 2000, 2013 г.

Доц. Т. Борисова е съавтор в над 27 учебни помагала за надграждане на знанията и езиковите компетентности на ученици от първи, втори, трети и четвърти клас със заглавия на поредиците за съответния клас: „Учебно помагало за избираема подготовка по български език и литература“, „Тестови и правописни задачи“, „Диктовки за развитие на писмената реч“, „Знания за всяко хлапе“, „Тестови задачи по български език и литература“ и др.

Професионалните интереси на доц. Т. Борисова са свързани и с изграждане на езиковите умения и на най-малките, като те са реализирани в съавторство с проф. Б. Ангелов и доц. Р. Енгелс (2004 – 2015 г.), а след 2015 г. – в съавторство с доц. А. Георгиева. Те са автори на учебни помагала и познавателни книжки по образователно направление „Български език и литература (художествена информация)“ за децата от първа, втора, трета, четвърта подготвителна група на детската градина в системата „Приатели“ на издателска къща „Анубис“ (2004 – 2019 г.). По този начин много умело се постига ефективно овладяване на речта от децата в детската градина и плавен преход към училищното обучение по български език и литература.

И след приемането на новите учебни програми за обучение по български език и литература от първи до четвърти клас (общообразователна подготовка) (2015 – 2017 г.) доц. Т. Борисова е ръководител на авторски колектив, който има одобрени от МОН учебни комплекти за обучение по български език и литература за първи, втори, трети клас, а всички комплекти за четвърти клас в момента са в процедура на оценяване и одобряване от МОН:

– авторският колектив на всички компоненти от учебните комплекти и на Книга за учителя към тях за всеки клас в състав: *Татяна Борисова, Николина Димитрова, Събка Бенчева*.

Учебният комплект за първи клас е одобрен от МОН – Буквар за първи клас, Читанка за първи клас, Тетрадка за първи клас по писане № 1, Тетрадка за първи клас по писане № 2, Тетрадка за първи клас по български език № 3, Тетрадка за първи клас по четене. София: Булвест 2000;

– Български език за втори клас, Читанка за втори клас, Тетрадка по български език за втори клас. № 1, Тетрадка по български език за втори клас. № 2, Тетрадка по български език за втори клас, Развитие на речта, Тетрадка по четене за втори клас. София: Булвест 2000;

– Български език за трети клас, Читанка за трети клас, Тетрадка по български език за трети клас № 1, Тетрадка по български език за трети клас. № 2, Тетрадка по български език за трети клас, Развитие на речта, Тетрадка по четене за трети клас. София: Булвест 2000.

Благодарим Ви, доц. д-р Татяна Борисова, за нестихващия ентузиазъм, професионална ерудиция и лична подкрепа към всеки от нас. Пожелаваме

Ви крепко здраве, още много професионални успехи и да продължавате да вдъхновявате студентите и колегите за нови творчески търсения в сферата на подготовката на учениците в началните класове!

БЕЛЕЖКИ

1. От 1984 г. ФНПП е разкрит като нов факултет на Софийския университет, а от IX.2018 г. е преобразуван с ново име ФНОИ – Факултет по науки за образованието и изкуствата.
2. МОМН – Министерство на образованието, младежта и науката.

**DR. TATYANA BORISOVA NENKOVA, ASSOC. PROF.
– WITH LOVE FOR SCIENCE, STUDENTS
AND BULGARIAN LANGUAGE**

✉ **Dr. Anna Georgieva, Assoc. Prof.**
Faculty of Educational Studies and Arts
University of Sofia
Sofia, Bulgaria
E-mail: ag@uni-sofia.bg